

MARKUS WEBER, *DIE MYTHOLOGISCHE ERZÄHLUNG IN OVIDS LIEBESKUNST. Verankerung, Struktur und Funktion. Studien zur klassischen Philologie* Bd. 6. Verlag Peter Lang, Frankfurt am Main — Bern 1983. 232 str.

Ovidij je svoje največje in najbolj zrelo delo — *Metamorfoze* — posvetil mitološki tematiki. Očarljivo bogastvo mitičnih pripovedk ga je privlačilo od prvih pesniških začetkov (o tem pričajo poročila o izgubljenem mladostnem prvcu Gigantomahiji) do poezije v izgnanstvu, ki je do zadnjega pisma vsa prepojena s podobami iz mitologije. Poleg *Metamorfoz* je mitos osrednja tema vsaj še dveh Ovidijevih pesnitev: grški mitos v *Heroidah*, rimski mitos v *Fastih*.

O pesnikovi posebni afiniteti do mitosa pričajo tudi njegove mladostne elegične pesnitve. Vsa njegova erotika se navdihuje ob mitosu. V barvitih mitoloških podobah spet in spet najde ustrezen izraz svojim ljubezenskim hotenjem in razpoloženjem. To pride še posebej do izraza v Umetnosti ljubezni, kjer najdemo v skopih potezah skiciranih nekaj mitoloških ljubezenskih zgodb, ki bodo pozneje v vsem barvnem razkošju zažarele v *Metamorfozah*: Pazifae in bik, Bakh in Ariadna, Kefal in Prokrida.

O tem, s kakšnim namenom in v kakšni funkciji so bile te zgodbe vpletene v strukturo ljubezenskega priročnika, je bilo izraženih že več domnev. Najbolj razširjeno je prep. ičanje, da so to sicer pravi pripovedni biseri, da pa niso v tesnejši organski zvezi z osrednjo nitjo pripovedi. Skratka, mitološke zgodbe v *Ars amatoria* naj bi bile ravno to, pred čimer je Horacij svaril v svoji poslanici Pizonem (v. 15—16): *purpureus, late qui splendeat, unus et alter adsuitur pannus*.

Večina dosedanjih interpretov se je vprašanja funkcije mitoloških zgodb dotaknila le na obrobju svojih raziskovanj. Markus Weber pa je to vprašanje postavil v ospredje svoje raziskave. Pri tem je odkril, da je v celotni pesnitvi 14 mitoloških zgodb, od tega več kot polovica (8) v drugi knjigi. Posebno pozornost zaslužijo po tri zgodbe iz prve in druge knjige in pa zgodba o Kefalu in Prokridi, ki je sploh edina mitološka zgodba v tretji knjigi.

Težišče razprave je na mikrofilološki in podrobni stilistični in strukturalni interpretaciji teh sedmih zgob. Zlasti prodorne so strani, posvečene interpretaciji motiva Pazifae (str. 19—23 in 32—38). Presenetljiva in duhovita je tudi interpretacija zgodbe o Traziju in Buziridu na osnovi znane antične teorije o tripartitni teologiji (str. 59—63).

Manj novega pa prinaša avtor v zadnji četrtini knjige (str. 153—195), ko pride do mikroanalize k obravnavanju celovite strukture in skuša drobna dognanja povezati v sintezo. Povsem prepričljiva je sicer trditev, da predstavljata pesnitvi *Ars amatoria* in *Remedia amoris* strukturalno celoto — trditev, ki jo je izrazila že vrsta interpretov (W. Kraus, Th. Greiner, E. Pöhlmann) in ki se jim z dodatno argumentacijo zdaj pridružuje tudi M. Weber. Dragocena so tudi avtorjeva opažanja o kronološkem zaporedju Ovidijevih pesnitev (str. 165—169). Osrednje kronološke črte je sicer zarisal R. Syme (*History in Ovid*, Oxford 1978). Vendar je M. Weber Symovo kronološko shemo podkrepil z dodatnimi argumenti, v nekaterih pogledih pa tudi podrobneje diverzificiral. Te strani lahko označimo kot pomemben „pozitivističen“ prispevek h kronološki razčlenitvi pesnikove biografije.

Med najšibkejši strani pa sodi sklepno poglavje o strukturi in funkciji mitoloških zgodb v sklopu pesnitve (str. 183—188). Izvajanja o strukturalni vgrajenosti mitoloških zgodb v tkivo pesnitve so zelo apodiktična, skoraj dogmatično formulirana, poleg tega pa so napisana v izredno težaškem slogu. Citati iz antičnega Kvintilianovega in sodobnega Lausbergovega priročnika o retoriki zvenijo zelo vsiljivo in neprepričljivo, nekako v smislu: *quod erat demonstrandum*.

Nekoliko manj apodiktična so izvajanja o funkciji mitoloških zgodb (str. 186—188). Avtor odkriva v teh zgodbah peterno funkcijo (dokazovalno, didaktično ali celo hiperdidaktično, psihagogično, strukturalno in parodično). Ob tem pa vendarle ne bi smel prezreti tudi njihove ornamentalno-dekorativne funkcije. Čeprav avtor uvodoma zavrača takšno gledanje, pa so te zgodbe vendarle v nekem smislu tudi povsem *purpureus late qui splendeat*. Ne sicer v tem smislu, da bi zanje lahko rekli: *sed nunc non erat his locus* (Horacij, *Epist.* 2. 3. 19). Pa vendar opravljajo te zgodbe poleg vsega drugega tudi funkcijo neke bleščeče fasade, funkcijo umetne dekoracije, ki privablja bralca in mu s svojim razkošnim bleskom slepi pogled.

V metodološkom pogledu je značilno, da avtor svoja izvajanja rad ponazarja s številnimi grafikoni. Nekateri teh grafikonov so zelo pregledni in dragoceni. Toda v celoti jih je veliko preveč, poleg tega so nekateri med njimi tudi vse preveč zapl. teni, tako da zahtevajo celo kopico pojasnil ali „legend“, kot nekakšne komplicirane generalštabne specialke (prim. zlasti 15 grafikonov na straneh 175—178, pa tudi str. 83, 191—195 itd.). Ob tem se nam nehote vsiljuje vprašanje: Kakšen smisel ima barvito, polnokrvno poezijo prelivati v grafično formulo ali celo v nekakšen rebus? Gre v bistvu za razkazovanje eksaktne znanstvenosti, toda dejanski rezultat je v primerjavi z orjaškim znanstvenim aparatom minimalen. V večini primerov je avtor vse bistveno zadovoljivo in prepričljivo povedal v besedni interpretaciji, tako da je grafična hipertrofija odveč.

Primljeno 28. IX 1984

Kajetan Gantar
Filozofska fakulteta,
Ljubljana.

HERMANN KOLLER: *ORBIS PICTUS LATINUS, Vocabularius imaginibus illustratus*, 3. ed. auctior, Zürich und München 1983, 257 dvostupačnih stranica formata 24,5 × 17 cm.

U predgovoru autor ističe da ga je u izradi tog bogato i ukusno ilustriranog rječnika, koji ima 688 natuknica, vodila ista misao koju je Amos Komenský izrekao u uvodnoj riječi svojeg *ORBIS SENSUALIUM PICTUS*, naime da pomoću slika približi čitaocu temeljni fundus latinskog jezika. Koller je u svoj *VOCABULARIUS IMAGINIBUS ILLUSTRATUS* uvrstio i neke riječi iz srednjovjekovnog latiniteta, a samo izuzetno neke novije neologizme. Jednom zvjezdicom označene su riječi kršćanskog latiniteta, sa dvije zvjezdice srednjovjekovne latinske riječi, a sa tri neologizmi novijeg datuma. Tih posljednjih ima samo nekoliko pa ću ih navesti: *pediludium* (nogomet), *facsimile* (vjerno preslikavanje rukopisa ili tiskane stvari), *atomus* (u današnjem značenju; nalazi se pri kraju natuknice *atomus*), *reticulum* (reket za tenis, nalazi se također na kraju istoimene natuknice). Neologizam *pediludium* autor je protumačio ovako: *Est lusus pilae, quo pila pedibus impellitur aut capite, nunquam manibus aut corpore*. Iza definicije tabelarno je prikazan raspored jedanaestorice igrača u dvije varijante. Za *facsimile*, —is, n. nalazimo ovu definiciju: *Facsimile est substantivum derivatum a sententia: „fac simile!“ — imitare! Facsimilia sunt opera iterum excussa iisdem typis (typus) iisdemque imaginibus quam prototypus. Saepe incubabula hoc modo denuo imprimuntur*.

Pojedine su riječi ilustrirane slikama pretežno antičkog podrijetla, a u manjoj mjeri slikama iz razdoblja srednjeg vijeka i humanizma. Slike su dobro odabrane i jasno tiskane, što se ne bi moglo reći za sve geografske karte, kojih ima ukupno 12. Neki su pojmovi iscrpno prikazani npr. iz arhitekture *opus* gdje se navodi: *opus Alexandrinum, arcuatum, arenatum, caelatum, incertum, marmoratum, reticulatum, spicatum, tessellatum, testaceum*. Opširno su uz obilje podataka obrađene natuknice: *villa rustica, fasti dies Romanorum, corpus humanum, armamenta navis, geometria, instrumenta musica, artifices et artificia*. Mnoge su natuknice popraćene uz definiciju i citatom iz nekog antičkog autora koji spominje tu riječ. Tako kod riječi *aper* uz definiciju *aper est porcus silvestris* naveden je citat iz Plauta, *Casina* 476: „*iam ego uno in saltu lepide apros capiam duos*“ = *unā fallaciā duos capiam*. Riječ *axis* definira se ovako: *res est quaecumque, circa quam alia res vertitur*, a zatim slijedi citat iz Cicerona, *De natura deorum* 1, 20, 52: *Mundus versatur circum axem caeli admirabili celeritate*.

Dosta je natuknica uzeto iz mitologije: *Aesculapius, Apollo, Argo, Atlas, Aurora, Bellerophontes, Castor et Pollux, Charon, chimaera, Cupido, Daedalus et Icarus, Danaides, Europa, Hecate, Hesperides, Horaz, Ianus, Laocoon, Musae, Orestes, Parcaz, Phrixus et Hella, Sirens, Tellus, Triptolemus, Triton, vellus aureum, Vesta, Vulcanus*. Nije jasno po kojem je principu izvršen izbor kad od olimpskih bogova natuknice imaju samo Apolon, Vesta i Vulkan.